

TOETSINGSADVIES OVER HET
MILIEU-EFFECTRAPPORT
AFVALBERGING MIDDEN-IJSSEL

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Toetsingsadvies

Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport Afvalberging Midden-IJssel /
[door een werkgroep van de Commissie voor de Milieu-effectrapportage ;
voorz. J.I.S. Zonneveld]. - Utrecht : Commissie voor de Milieu-effectrapportage
ISBN 90-71887-29-4
SISO 614.65 UDC [504.064.3:628.47](282.243.171-191.2)
Trefw.: milieu-effectrapportage ; vuilstortplaatsen ; IJsselstreek.

B

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan de Raad van het Gewest
Midden-IJssel
Pikeursbaan 2
7411 GV DEVENTER

uw kenmerk

87-134HR

onderwerp

Toetsing MER Afvalberging Midden-IJssel

uw brief

d.d. 15.01.1987

ons kenmerk

U102-87/Sc/MC/117-250
utrecht,

16 april 1987

Met bovengenoemde brief verzocht U de Commissie voor de milieu-effectrapportage advies uit te brengen over het Milieu-effectrapport Afvalberging Midden-IJssel.

Hierbij bied ik U het advies van de Commissie aan, overeenkomstig artikel 41 z van de Wet inzake milieu-effectrapportage (m.e.r). Het advies is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de daartoe ingestelde werkgroep onder voorzitterschap van ondergetekende. Het omvat de toetsing in hoofdlijnen van het milieu-effectrapport (MER) in de vorm van een reeks opmerkingen en aandachtspunten. Deze zijn bijeengebracht in overeenstemming met de onderwerpen, die volgens de wet inzake m.e.r. en de in juni 1985 vastgestelde richtlijnen tenminste in het MER behandeld moesten worden. In een bijlage bij het advies zijn enkele verspreide opmerkingen samengebracht.

Uit het toetsingsadvies komt naar voren dat de Commissie meent dat het MER niet in alle opzichten voldoet aan de eisen die aan een MER als hulpmiddel voor de besluitvorming gesteld mogen worden. Dit wordt in belangrijke mate veroorzaakt door het dikwijls onnodig kwalitatieve karakter van het MER. Met name schiet het MER te kort in de voorspelling van de verspreiding van verontreinigingen via de bodem en het grondwater na het stort. Andere tekortkomingen betreffen b.v. het ontbreken van gegevens over de vormgevende aspecten van de stortplaats in relatie tot het ruimtesbeslag, de storthoogte en bergingscapaciteit en de daarmee samenhangende milieuhygiënische consequenties en verder de potentiële eindbestemming van de stortplaats. Ook miste de Commissie gegevens over de vrijwillige ruilverkaveling Neppelenbroek voor de locatie Ramelerveld. Inmiddels is uit contacten met Uw Gewest gebleken dat de bereidheid bestaat nadere aanvulling te geven op de voornoemde punten met betrekking tot de geohydrologie en de ruilverkaveling Neppelenbroek. Daarnaast vraag ik Uw specifieke aandacht voor het volgende:

Bij de start van deze m.e.r. bepaalde Uw Raad, dat de m.e.r. zich alleen zou uitstrekken over de keuze van een locatie voor het gecontroleerd storten van huishoudelijk en daarmee gelijk te stellen afval, zuiverings-slib en bouw- en sloopafval in het Overijsselse deel van het Gewest.

De beperking in het doel en belang van de m.e.r. tot het gecontroleerd storten van afval in het Overijsselse deel van het Gewest werd aan het begin van de m.e.r. gemaakt, omdat op dat tijdstip onduidelijkheid bestond ten aanzien van de status van het gehele Gewest als samenwerkingsverband in de betekenis van de Afvalstoffenwet.

De bestuurlijke onduidelijkheid veroorzaakte namelijk onzekerheid over de mogelijkheid van het doelmatig toepassen van andere verwerkingsmethoden van afval dan het gecontroleerd storten; dit vanwege de beperkte omvang van de hoeveelheden afvalstoffen afkomstig uit alleen de Overijsselse gemeenten van het Gewest.

De Commissie had bij het uitbrengen van haar advies over de richtlijnen voor het MER begrip voor deze situatie. Derhalve bracht zij haar advies uit conform het uitgangspunt de m.e.r. toe te spitsen op het besluit over een keuze voor een locatie voor gecontroleerd storten in het Overijsselse deel van het Gewest. Dit deed zij echter met de aantekening dat, als binnen afzienbare tijd een toename in de hoeveelheid afval zou optreden, b.v. door veranderingen in het bestuurlijke vlak, andere methoden van verwerking moesten worden bestudeerd.

Tegen het einde van de periode van de opstelling van het MER ontstond meer duidelijkheid voor het Gewest als samenwerkingsgebied. Rond april 1986 besloot de Minister van Binnenlandse Zaken tot behoud van het Gewest Midden-IJssel. In de inleidende hoofdstukken van het MER is dit vermeld. De consequenties daarvan zijn inmiddels door zowel de provincie Overijssel als de provincie Gelderland erkend in respectievelijk het Ontwerp tweede provinciaal afvalstoffenplan Overijssel 1986-1992 van september 1986 en het Ontwerp provinciaal afvalstoffenplan Gelderland 1987-1991 van november 1986. Deze afvalstoffen-plannen zijn echter nog niet vastgesteld.

Vooruitlopend op de vaststelling van deze afvalstoffen-plannen besloot Uw Raad om parallel aan de opstelling van het MER, onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijkheden van andere procesmatige methoden voor de verwerking van afval uit het gehele Gewest.

Het rapport van die studie (Geïntegreerde afvalverwerking) kwam gereed in september 1986 en werd tegelijkertijd met het MER en een rapport over de niet-milieugebonden aspecten vanaf 22 januari 1987 ter inzage gelegd. De Studie geïntegreerde afvalverwerking werd de Commissie ter informatie aangeboden. Indien bij uitbreiding van m.e.r. tot besluitvorming inzake het integrale afvalprobleem in het Gewest aan de Commissie advies en toetsing zou zijn gevraagd, zou dit hebben geleid tot opmerkingen zoals U die thans in bijlage I bij deze brief aantreft.

De Commissie is de mening toegedaan dat door de langdurige bestuurlijke onzekerheid ten aanzien van de onderhavige taakstelling van het Gewest de beperking in de m.e.r. tot slechts een deel van de besluitvorming een onevenwichtige situatie heeft doen ontstaan. Deze onevenwichtigheid is eveneens door verschillende insprekers opgemerkt.

In haar toetsingsadvies heeft de Commissie zich hoofdzakelijk gericht op de inhoud van het MER. Daar waar de plaats van het gecontroleerd storten

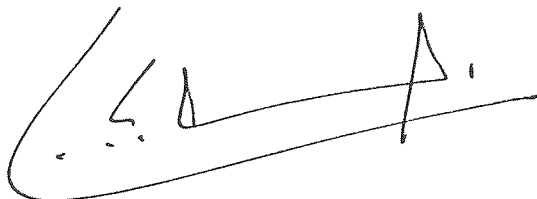
niet los kon worden gezien van de integrale aanpak van de afvalverwijdering in het Gewest, zijn evenwel opmerkingen gemaakt die zich uitstrekken buiten de beperkte reikwijdte van het MER.

Verder heeft de Commissie kunnen lezen in het Ontwerp tweede provinciaal afvalstoffenplan Overijssel 1986-1992 dat verwacht wordt dat gedurende de planperiode m.e.r. zal worden gedaan voor een procesmatige verwerkingsinstallatie in het samenwerkingsgebied Midden-IJssel. De Commissie neemt aan dat in die m.e.r. veel van de nu nog openstaande vragen en onduidelijkheden behandeld kunnen worden.

Ook wil de Commissie U nog een aantal opmerkingen aanreiken die van belang zijn bij het nader te voeren overleg in het kader van de vergunningverlening voor de uiteindelijke stortplaats. Die opmerkingen, welke te maken hebben met de inrichting, de exploitatie en het beheer van de stortplaats, zijn bijeengebracht in een tweede bijlage bij deze brief.

De Commissie verwacht met dit advies een constructieve bijdrage te hebben geleverd aan de besluitvorming omtrent de afvalverwerking in Uw Gewest.

De Commissie is de mening toegedaan dat Uw Gewest met de vrijwillige toepassing van het instrument milieu-effectrapportage, als hulpmiddel voor de onderhavige besluitvorming in Uw Gewest in een periode voorafgaand aan de invoering van de wettelijke verplichting voor de uitvoering van milieu-effectrapportage, op wezenlijke wijze heeft bijgedragen en bijdraagt aan de betekenis van de ondersteunende rol van milieu-effectrapportage. Bij een eerste toepassing van milieu-effectrapportage op een zo complex probleem als het onderhavige is het onvermijdelijk dat dit gepaard gaat met onvolkomenheden. De Commissie verwacht dat deze milieu-effectrapportage een verdere uitstraling zal hebben naar komende besluiten over allerhande activiteiten in de sfeer van afvalverwijdering en -verwerking in Uw Gewest en elders in het land.

Prof.dr. J.I.S. Zonneveld,
voorzitter werkgroep m.e.r.
Afvalberging Midden-IJssel.

BIJLAGE I BIJ DE BRIEF AAN DE RAAD VAN HET GEWEST MIDDEN-IJSSEL D.D. 16 APRIL 1987 BETREFFENDE ALTERNATIEVE VERWERKING VAN AFVALSTOFFEN IN HET GEWEST MIDDEN-IJSSEL.

1. Aanleiding tot deze notitie:

- 1.1 De door het Gewest aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) ter informatie toegezonden "Studie geïntegreerde afvalverwerking van Grabowski en Poort B.V. (G&P) d.d. september 1986.
- 1.2 Beoordeling van de invloed van de alternatieve verwerking op de milieu-effecten van de te lokaliseren stortplaats. (N.B.: De milieu-effecten van alternatieve verwerking van een deel van het afval elders zijn uiteraard in het onderhavige Milieu-effectrapport (MER) Afvalberging Midden-IJssel niet meegenomen.)

2. Uitgangspunten:

- 2.1 Met deze notitie wordt niet beoogd enig waarde-oordeel uit te spreken over genoemd studierapport van Grabowski en Poort B.V.
- 2.2 Beperking van de hoeveelheid te storten afval behoeft - naar de mening van de Commissie - niet te leiden tot beperking van het (eventueel gefaseerd te gebruiken) oppervlak (30 ha.) van de te selecteren lokatie, zij het dat bij concretisering van het beperkingsbeleid de te selecteren locatie vermoedelijk niet in haar volledigheid in een bestemmingsplan-procedure behoeft te worden betrokken.
- 2.3 Het wordt in beginsel mogelijk geacht dat brandbare afvalstoffen b.v. refuse-derived fuel (RDF) uit het Gewest worden verbrand (vanaf 1/7-89) in Duiven (Gelderland); zie pag. 80 Ontwerp Provinciaal Afvalstoffenplan (PAP 1986) Gelderland.
Het wordt in beginsel niet onmogelijk geacht dat (aanvullend) verbranding van RDF plaatsvindt in b.v. de IJssel-centrale, zodra daarvoor overeenkomsten en voorzieningen zijn getroffen; zie pagina's: 13, 16, 24 en 29 van het ontwerp-Tweede PAP Overijssel.

3. Gegevens:

- 3.1 Ondanks vermelding in het G&P-rapport (par. 1.2) dat de basisgegevens en de uitgangspunten voor dit rapport gelijk zijn aan die voor het Grontmij-onderzoek (m.e.r.) komen aanmerkelijke verschillen voor; b.v.:
 - indeling en definities afvalcategorieën;
 - hoeveelheden afval per categorie (b.v. in MER, fig. 4.1 huishoudelijk afval 1983 43.809 ton, en in G&P-rapport-tabel 2 huishoudelijk afval 1985 voor Overijsselse gemeenten 28.339 ton of incl. grof huisvuil 34.666 ton).

- 3.2 In Publicatie 47/dec. 1980 van de toenmalige Stichting Verwijdering Afvalstoffen (S.V.A.) zijn op blz. 151 modelmatig berekende emissiegegevens e.d. samengevat voor alternatieve verwerkingssystemen voor huishoudelijke afvalstoffen en grof huisvuil. Een dergelijk studieresultaat voor de andere aan de orde zijnde afvalcategorieën is (nog) niet beschikbaar.
- 3.3 G&P stelt (op blz. 61) dat effectieve klein chemisch afval (KCA)-inzameling (èn betere handhaving WCA-voorschriften) voorwaarde is voor alle verwerkingssystemen (dus incl. voor de systemen 1 en 2). Op blz. 69 wordt gesteld dat de aanbevolen verbeterde inzameling van KCA zo spoedig mogelijk zal moeten functioneren; een norm (anders dan de in par. 4.1.2 genoemde 8%) wordt in de studie echter niet aangereikt, en méérkosten van brongescheiden inzameling evenmin. Niettemin blijkt uit recente literatuur dat economisch haalbare maximalisatie van brongescheiden inzameling van KCA (én chemisch afval) nodig is.
- 3.4 Ten aanzien van zuiveringsslib stelt G&P (in par. 2.2 op blz. 10) dat het huidige materiaal van alle zuiveringsinstallaties (in het Gewest) op basis van Unie van Waterschappen (UvW)-normen in de landbouw kan worden toegepast. Op basis van de Richtlijnen PAP-zuiveringsslib van februari 1986 zal dat, naar verwachting met ingang van 1992 niet meer kunnen worden gehanteerd (zie aanbevolen waarde in bijlage 2.4). Verdunning van concentratie door menging met organisch afval (groente, fruit en tuinafval-GFT) in een composteringsproces is een milieuhygiënisch aanvechtbare methode als indikking en daarna verbranding en/of storten haalbaar is.
- 3.5 Het relatief gunstige afvalverwijderingsperspectief voor GFT-afval is sterk afhankelijk van marketingsaspecten van via bron gescheiden inzameling en compostering daaruit verkregen compost. G&P stelt op par. 4.4.3 pag. 49/50 dat een afzetstimuleringsbeleid gevoerd moet worden, zonder aan te geven op welk niveau, of door wie. Indien dat beleid op gewestelijk niveau gestalte zou (moeten) krijgen, valt het afzet-succes bij (potentieel toenemend) elkaar beconcurrerende verkopers op gewestelijk of zelfs provinciaal niveau op de binnenlandse (nederlandse) markt te betwijfelen.
- 3.6 Geen gegevens kunnen aan het MER en/of het G&P-rapport worden ontleend omtrent verschillen in uitlogingseffecten tussen enkel storten van niet reeds gescheiden ingezameld en hergebruikt afval in de diverse categorieën enerzijds en maximaal tot optimaal alternatief verwerkt afval uit die categorieën (incl. residu-berging in de betreffende stortplaats) anderzijds. Uit literatuurgegevens elders valt af te leiden dat uitloogrisico's, met name van bepaalde zware metalen, tot op zekere hoogte toenemen naarmate aan het gestorte materiaal organisch afval (b.v. door procesmatige verbranding of compostering elders) ontbreekt.
- 3.7 Omtrent de méérkosten van gescheiden inzameling van componenten uit diverse afvalcategorieën zijn in de studie van G&P weinig tot geen gegevens te vinden. Door het Laboratorium voor Afvalstoffen en Emissies van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM/LAE) recent verricht onderzoek voor huishoudelijk afval en het meeste kantoor, winkel en diensten (k.w.d)-afval toont echter aan dat, tegen de

achtergrond van de kosten van op afvalverbranding gerichte processen, die méérkosten economisch verantwoord zullen zijn.

4. Inschatting optimaal haalbaar verwerkingsalternatief.

4.1 Het G&P rapport concludeert zeer voorzichtig tot nadere uitwerking van de systemen 2, 3B resp. 5B. Wat met "politieke acceptatie" van systeem 3B of 5B wordt bedoeld (par. 4.5.3 op blz. 66) is niet duidelijk. Vermoedelijk heeft het rapport daarbij het oog op nog niet op zeer ruime schaal met gescheiden inzameling van GFT-afval verkregen ervaring en op enige reserve ten aanzien van de afzet, met name de continuïteit ervan.

4.2 De ontwikkeling van het alternatieve verwerkingsstelsel is vooral afhankelijk van:

- de ontwikkeling van de kosten per ton voor gecontroleerd storten,
- de identificatie van de te voorziene afvalstromen (er is redelijk kwantitatief en kwalitatief inzicht in huishoudelijk afval en slib doch nog weinig in het overgrote deel van het overig bedrijfsafval), en
- de ontwikkeling van het sturings-instrumentarium voor overwegend bedrijfsafvalstoffen (verordeningen, infrastructuur, kennis, handhavingcapaciteit e.d.).

Met het oog op de recente ontwikkelingen in de beoordeling van de noodzaak voor het aanbrengen van deugdelijker voorzieningen bij stortplaatsen ter voorkoming van terugneming (verplaatsing) en bodemsanering en ten aanzien van de benutting van schaalvoordelen bij het verbranden van afvalstoffen, kan geconstateerd worden dat de kosten voor storten per ton naar verwachting komen te liggen in de buurt van verbrandingskosten. Door de daarmee gepaard gaande kostenstijgingen van storten voor de afvalproducent zal de behoefte aan een juridisch sturings-instrumentarium gericht op hergebruik of betere milieu-hygiënische verwerking (verbranding met energieteerugwinning en effectieve rookgaszuivering) aanmerkelijk afnemen. Verdergaande identificatie van niet in handen van gemeenten vrijkomende afvalstoffen, dus andere dan huishoudelijk afval, plantsoenafval e.d., zal nog aanmerkelijke tijd vergen.

4.3 Tegen bovenstaande achtergrond zal een optimaal haalbaar verwerkingsalternatief de volgende elementen kunnen bevatten:

- vergaande optimalisatie van gescheiden inzameling van (chemisch afval en) KCA (tussen 50 en 80% van het vrijkomende KCA);
- indien op hogere dan gewestelijke schaal een daarvoor nodige marktstructuur is te verwerven: ontwikkeling van gescheiden inzameling van GFT-afval, van opwerking tot compost en verzekering kwaliteitsbeheer; indien tegen de achtergrond van alternatieve verbrandingskosten economisch niet haalbaar en in afweging van stortplaats-bodembeschermingsvoorzieningen: al of niet gescheiden ingezameld organisch afval (overwegend GFT-afval) bergen in de onderste lagen van de stortplaats vóór berging van niet-brandbare huishoudelijke en bedrijfs-afvalstoffen en verwerkingsresidu of saneringsgrond (e.d.);
- ontwikkeling en benutting van scheiding achteraf van daarvoor in aanmerking komende afvalcategorieën, ter terugwinning van vooral metalen

- en RDF, en afzet RDF zodra daarvoor de mogelijkheid in Duiven (Gelderland) of elders kan worden gecreëerd;
- indikking van slibstoffen tot een stortbaar produkt en storten daarvan indien op bovengewestelijke schaal geen specifieke afzetmogelijkheid naar een slibverbrandingsinstallatie kan worden gevonden in overleg met een of beide provincies;
 - optimalisering daarnaast van zoveel mogelijk gescheiden inzameling aan de bron (haal- of brengsystemen) van glas, eventueel papier, en van textiel uit huishoudelijk en k.w.d.-afval en van voor hergebruik zinvol afzetbare reststoffen uit bedrijven (hout, puin, eventueel kunststoffen e.d.);

Zulks laat uiteraard de zin van preventieve overige maatregelen ter beperking van potentiële emissie-risico's onverlet. Daarbij kan worden gedacht aan b.v. verwijdering van koelvloeistoffen uit afgedankte koelmachines, maar ook aan uitoefenen van invloed op rijksoverheid, op object- of produkt-ontwerpers en anderen ter vermindering van ontstaanskans van afvalstoffen (statiegeld, levensduurverlenging, scheidings- en reparatiemogelijkheden, multifunctioneel gebruik etc.)

5. Effect van verwerkingsalternatieven op stortplaats-emissies.

- 5.1 De belangrijkste reductie van de omvang van voor storten thans in aanmerking komende afvalstoffen is gelegen in verbranden (eventueel na voorbereiding tot RDF) op bovengewestelijke schaal van overwegend niet tot GFT-afval te rekenen brandbare afvalstoffen uit huishoudelijk afval, k.w.d.-afval en deels industrieel afval respectievelijk bouw- en sloopafval (b.s.a.). Aanvullend is reductie van belang en vermoedelijk mogelijk door compostering van (het grootste deel van) het GFT-afval en door activering van hergebruik uit b.s.a.
- 5.2 Reductie van emissierisico's uit de stortplaats is niet zonder meer evenredig met reductie van de te storten hoeveelheid afval; zulks is onder meer afhankelijk van de vraag of residu uit verbranding, waarin de concentratie van potentieel emitteerbare stoffen hoger is dan in vergelijking met die van het afval vóór verbranding, ter plaatse weer wordt gestort. Verwezen wordt naar punt 3.6. hierboven.
- Reductie van de omvang van thans voor storten in aanmerking komende afvalstoffen door realisatie van een verwerkingsalternatief, zoals vermeld hiervoor onder punt 4, zal echter leiden tot beperking van emissie-risico's per ton geproduceerd afval. Per ton gestort afval binnen het geschetst alternatief kan het emissie-risico echter toenemen; vooral aan bodembeschermingsvoorzieningen zal dan ook blijvend zorgvuldige aandacht moeten worden geschonken.

BIJLAGE II BIJ DE BRIEF AAN DE RAAD VAN HET GEWEST MIDDEN-IJSSEL, D.D. 16 APRIL 1987 MET OPMERKINGEN TEN BEHOEVE VAN DE VERGUNNING VERLENING VOOR DE STORTPLAATS

In het kader van de vergunningverlening voor de inrichting, de exploitatie en het beheer van de te selecteren stortplaats vestigt de Commissie de aandacht op de noodzaak van een planmatige of projectmatige aanpak die haar beslag zal moeten krijgen tijdens de voorbereidings- of stortfase van de stortplaats. Bij deze aanpak zijn de volgende aandachtspunten van belang voor de bescherming van het milieu:

- instructie, opleiding, vorming en training van stortplaatspersoneel en aannemer(s);
- vaststelling stortreglement ter regeling verhouding tussen aanbieders/vervoerders enerzijds en exploitant anderzijds;
- gefaseerde/gecompartimenteerde berging en vormgeving;
- regeling van de uitneembaarheid van daarvoor in aanmerking komende afvalstoffen;
- ontsluiting en intern transport en overslag (-bordes);
- beveiliging tegen onbevoegd gebruik van de inrichting of van de ertoe behorende voorzieningen;
- regie van de afvalstoffenaanvoer, de controle daarop (zowel bij de bron als bij ontvangst in de inrichting) en van eventuele doorgeleiding (mogelijk na tussenopslag) naar meer specifieke verwerkingsinrichtingen;
- registratie van acceptatie van afvalstoffen (identiteit aanbieder of vervoerder/rekeningnemer, de kwaliteit en de kwantiteit van het afval, bergingscompartment, e.d.);
- Stelselmatige verdichting van afval in de berging;
- waterbeheersing (hemelwater, percolatiewater, grondwater);
- gasbeheersing;
- dagelijkse - en eind-afdekking en voorziening in geschikt afdekmateriaal;
- beplanting (aanleg, bemesting, onderhoud);
- onderhoud van meetapparatuur, machines, pompen, putten, leidingen, afrasteringen, wegen, weegbrug, gebouwen etc.;
- ongediertebestrijding en brandbestrijding;
- stelselmatige registratie van gegevens omtrent:
 - * ontgronding, ophoging e.d.
 - * regenval, waterafvoer, pompuren, energieverbruik
 - * monsteranalyse van stortgas en percolatiewater, respectievelijk biogas en effluent
 - * beplantingsuitval
 - * onderhoud drains, putten en watergangen
 - * onvoorziene storingen en klachten
 - * eventueel veranderingen in vogelbestand, gewasbestand e.d. in de omgeving;
- overdracht voor vervolggebruik van bodem na gebruik voor afvalberging;
- risico-analyse/aansprakelijkheidsverzekering;
- verslaglegging en informatie-verstrekking, respectievelijk evaluatie.

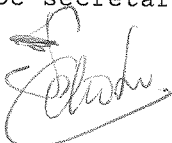
Zie overigens ook pag. 21 van het onderhavige toetsingsadvies voor wat betreft de elementen van nazorg van de stortplaats na beëindiging voor bergingsgebruik.

TOETSINGSADVIES OVER HET MILIEU-EFFECTRAPPORT
AFVALBERGING MIDDEN-IJSSEL

Advies op grond van artikel 41 z lid 1 en 2 van de Wet algemene bepalingen milieu-hygiëne inzake de inhoud van het milieu-effectrapport Afvalberging Midden-IJssel ten behoeve van de besluitvorming over het betreffende project.

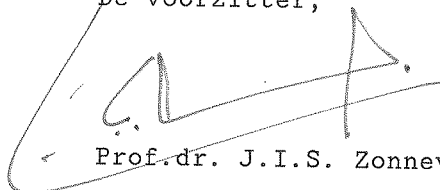
Uitgebracht aan de Raad van het Gewest Midden-IJssel door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

De secretaris,

drs. J.J. Scholten

De voorzitter,

Prof.dr. J.I.S. Zonneveld.

Utrecht, 16 april 1987

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz.</u>
1. INLEIDING	1
2. TOETSING IN HOOFDLIJNEN VAN HET MER	3
2.1 Vorm en presentatie	3
2.2 De inhoud van het MER	3
2.2.1 Algemeen	3
2.2.2 Doel en belang	4
2.2.3 Beschrijving van de voorgenomen handelingen	6
2.2.4 Beschrijving van de effect-beperkende maatregelen	9
2.2.5 Besluitvormingsproces	11
2.2.6 Beschrijving van de huidige situatie en van de verwachte ontwikkeling van het milieu	12
2.2.7 Beschrijving van de effecten op het milieu	15
2.2.8 Vergelijking van de effecten op het milieu	19
2.2.9 Leemtes in kennis en informatie	19

BIJLAGEN

1. Overige meer gedetailleerde opmerkingen over het MER.
2. Brief van het Dagelijks Bestuur van het Gewest Midden-IJssel d.d. 15 januari 1987 (kenmerk 87-134/HR) aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage met verzoek om beoordeling van het MER.
3. Samenstelling van de werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.
4. Lijst van inspraakreacties.

1. INLEIDING

Het dagelijks bestuur van het Gewest Midden-IJssel heeft met de brief (kenmerk 87-134/HR) van 15 januari 1987 (zie bijlage 2) het milieu-effectrapport (MER) Afvalberging Midden-IJssel toegezonden aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.), met het verzoek conform artikel 41 z, lid 1 van de wet inzake m.e.r. advies uit te brengen over het MER.

Het is de bedoeling dat de Commissie voor de m.e.r. een oordeel vormt over de kwaliteit van het MER. Meer formeel gesteld dient het MER door de Commissie voor de m.e.r. beoordeeld te worden of er is voldaan aan:

- de richtlijnen voor de inhoud van het MER, welke werden vastgesteld door de Raad van het Gewest Midden-IJssel op 26 juni 1985 op grond van artikel 41o, lid 1 van de wet m.e.r.
- het gestelde in artikel 41 j van de wet m.e.r
- de eis dat het rapport geen onjuistheden bevat ex artikel 41 w, tweede lid van de wet m.e.r.

Het hierbij uitgebrachte toetsingsadvies is opgesteld door de werkgroep van de Commissie voor de m.e.r., die - onder voorzitterschap van prof.dr. W. Maas - het advies inzake richtlijnen voor het MER op 27 juni 1984 heeft uitgebracht aan de Gewestraad. Deze werkgroep staat nu onder voorzitterschap van prof.dr. J.I.S. Zonneveld, die deze taak overnam van prof. Maas na diens overlijden in februari 1985. De huidige samenstelling van de werkgroep is gegeven in bijlage 3. De werkgroep vertegenwoordigt in deze de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies aangeduid met de Commissie. De Commissie vergaderde op 10 februari, 27 februari, 17 maart en 9 april 1987. In de laatste vergadering werd de tekst van dit advies vastgesteld. Op 10 februari 1987 bracht de Commissie een veldbezoek aan de vijf studiegebieden en de daarin liggende locatiezones. Op verzoek van de Commissie wisselde op 3 april 1987 een vertegenwoordiging van de Commissie van gedachten met het bevoegd gezag en opstellers van het MER. De gedachtenwisseling vond plaats aan de hand van concepten van het toetsingsadvies en de aanbiedingsbrief.

In overeenstemming met het gestelde in artikel 41 z, tweede lid van de wet m.e.r. heeft de Commissie alle (in totaal 60) via het secretariaat van het Gewest ontvangen bezwaarschriften, commentaren, adviezen en opmerkingen, die zowel schriftelijk werden ingebracht als mondeling werden gepresenteerd, tijdens twee openbare zittingen op 28 en 29 januari 1987, in beschouwing genomen. Voor zover deze reacties (zie bijlage 4) betrekking hebben op milieu-aspecten van de activiteit, werden zij in dit toetsingsadvies verwerkt. Waar zulks het geval is, wordt in de tekst door middel van een voetnoot naar de betreffende reactie verwezen. De Commissie heeft bij verwijzingen naar inspraakreacties alleen bedoeld te refereren aan het betrok-

1 Deze richtlijnen zijn als bijlage 3.1 gepubliceerd bij het MER.

ken onderdeel van die reacties. Een verwijzing betekent dus niet een verwijzing naar de integrale inhoud van die reactie. Ook heeft de Commissie niet de bedoeling gehad opmerkingen en commentaren die in haar ogen minder juist of incorrect zijn, als zodanig aan de kaak te stellen. Dergelijke reacties zijn niet vermeld. Sommige verwijzingen zijn aangegeven als ondersteuning van de mening van de Commissie, terwijl andere verwijzingen onderwerpen aanroeren die hun oorsprong hebben in de inspraak. Deze laatste achtte de Commissie voldoende belangrijk om op die wijze onder de aandacht van bevoegd gezag te brengen.

In het volgende hoofdstuk worden de hoofdlijnen van dit toetsingsadvies gegeven. Meer gedetailleerde opmerkingen bij het MER zijn in bijlage 1 opgenomen.

2. TOETSING IN HOOFDLIJNEN VAN HET MER

2.1 Vorm en presentatie

Wat de presentatie betreft, kan gesteld worden, dat het MER goed verzorgd en ingedeeld is en dat de leesbaarheid redelijk is. De verdeling van de informatie over een hoofdrapport met ondersteunende informatie in bijlagen is een voor de hand liggende aanpak, die de toegankelijkheid van de informatie in het MER bevordert. De informatie welke in het bijlagenrapport wordt gepresenteerd, is niet overal te beschouwen als werkelijk aanvullend op de gegevens die zijn gepresenteerd in het hoofdrapport. Zo geeft bijlage 4.8 (calamiteiten) in feite dezelfde informatie die voorkomt in de paragrafen 4.4.2.3, 4.4.3.3. en 7.7. van het hoofdrapport.

2.2 De inhoud van het MER

De Commissie komt na bestudering van het MER, de bijbehorende bijlagen en kaarten, alsmede na kennisneming van de resultaten van de inspraak en de adviezen van de wettelijke adviseurs tot een aantal conclusies. Zij heeft daarbij ook de inhoud van onderdelen van het rapport niet-milieugebonden aspecten en de studie geïntegreerde afvalverwerking betrokken. De conclusies zijn gerangschikt in de volgorde van de onderwerpen, die volgens artikel 41 j van de wet inzake m.e.r. tenminste onderdeel behoren uit te maken van het MER.

2.2.1 Algemeen

Over het algemeen maakt het MER een redelijke indruk en geeft het op het eerste gezicht een aanvaardbaar beeld van de vijf gepresenteerde locaties. Dit komt o.a. door het hiervoor gesignaleerde verzorgde uiterlijk van het document met de diverse bijlagen en een goed op de inhoud afgestemde afzonderlijke samenvatting, die zich goed als zelfstandig document lezen laat. Ook de opsomming van de leemten in kennis, die zijn blijven bestaan ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens in hoofdstuk 10 van het MER, kenmerkt het MER als een document waarin het bevoegd gezag openhartig wordt medegedeeld op basis van welke aanwezige en van welke ontbrekende milieu-kennis het besluit over de locatiekeuze genomen zal moeten worden. Bij nadere beschouwing blijkt het MER echter een aantal duidelijke gebreken te vertonen, die de bruikbaarheid van het MER als hulpmiddel voor de besluitvorming beperken.

Als eerste categorie komt daarbij naar voren dat de richtlijnen van het bevoegd gezag op een aantal plaatsen niet zijn gevolgd. Het betreft met name het ontbreken van:

- een aanduiding van de resultaten van het vooronderzoek en de daarbij gebruikte criteria en selectie-methoden die geleid hebben tot de voorkeurslocaties;
- een volwaardige behandeling van het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden geboden;
- globale informatie over het eindgebruik van de stortplaats;

- de effecten van eventuele winning van afdekgrond;
- een aanzet voor een evaluatie-programma achteraf.

Deze aandachtspunten worden in de navolgende paragrafen nader uitgewerkt.

Een tweede categorie kritische opmerkingen betreft het voornamelijk kwalitatieve karakter van het MER. Het is correct, dat de richtlijnen voor het MER bepaalden, dat het MER zoveel mogelijk diende te worden opgesteld met behulp van bestaande gegevens. Het is ook juist dat veel kennis en informatie alleen verkregen zou kunnen worden door het verrichten van aanvullend onderzoek. Toch heeft de Commissie moeten constateren, dat sommige bestaande bronnen van gegevens niet of niet voldoende zijn aangeboord. Met name wordt hierbij bedoeld op de geohydrologie (inclusief hydrochemie), de biotische aspecten en de cultuurhistorie. Gegevens met betrekking tot de geohydrologie hadden daarnaast op betrekkelijk eenvoudige wijze bewerkt kunnen worden door middel van een computermodel (b.v. FLSTAT). De Commissie hecht in het bijzonder aan dit laatste punt omdat zij overtuigd is dat de in het MER beschreven beschermingsvoorzieningen aan de onderzijde van het stort vroeg of laat zullen falen waardoor verontreinigingen in de bodem en het grondwater terecht zullen komen.

Ook deze aandachtspunten zullen in de volgende paragrafen aangeduid worden.

Een derde categorie van kritische opmerkingen betreft de in de aanbiedingsbrief reeds gesignaleerde onevenwichtigheid tussen de in het MER gepresenteerde gegevens die slechts te maken hebben met de milieu-aspecten van het gecontroleerd storten van afval in het Overijsselse deel van het Gewest en de aanpak van de afvalproblematiek van het gehele Gewest in de studie geïntegreerde afvalverwerking, respectievelijk de konsekventies daarvan voor het gebruik van de te kiezen stortplaats en de gevolgen voor het milieu.²

In de hiernavolgende paragrafen worden deze en nog andere opmerkingen als kritische kanttekeningen geplaatst in het kader van de hoofdstukken 2 tot en met 10 van het MER. Bij ieder van deze paragrafen is aangegeven hoe zij aansluiten op de onderdelen van de tekst van artikel 41 j, het eerste en het derde lid van de wet inzake m.e.r.

2.2.2 Doel en belang (hoofdstuk 2)

Artikel 41 j, lid 1 onder a:

Een MER bevat tenminste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd"

In het MER wordt er vanuit gegaan dat alle afval afkomstig uit de Overijsselse gemeenten van het Gewest op gecontroleerde wijze gestort moet worden

² Zie hiervoor ook de opmerkingen van de Natuur- en Milieu Federatie van Overijssel (Bijlage 4, inspraakreactie nr. 20, 52)

(zie ook paragraaf 4.2.3, blz. 25 van het MER). Het is nu echter meer waarschijnlijk - dankzij de ontwikkelingen met betrekking tot de status van het Gewest als samenwerkingsverband - dat het gaat om de berging van enkel voor storten in aanmerking komende afvalstoffen alsmede van een zekere restfractie, die overblijft na procesmatige verwerking van het ingezamelde afval volgens een nog nader te bepalen combinatie van methoden. Met andere woorden, sedert het begin van de m.e.r.-procedure in 1984 zal door de te verwachten effectuering van het Gewest als samenwerkingsverband in het kader van de Afvalstoffenwet de probleemstelling in feite verruimd worden van het vinden van alleen een oplossing voor de Overijsselse gemeenten van het Gewest, die slechts gevonden kon worden in het gecontroleerd storten, naar het vinden van een oplossing voor het integrale afvalprobleem van het gehele Gewest. De feitelijke verruiming van de probleemstelling - die niet tot uiting komt in het MER - is er de oorzaak van dat een aantal van de in het MER behandelde milieu-aspecten als het ware in de lucht is komen te hangen. Allereerst betreft dat het ruimtebeslag en de gebruiksduur van de gecontroleerde stortplaats. In het MER zijn deze grootheden berekend op basis van het aanbod van de Overijsselse gemeenten zónder procesmatig verwerken. In de werkelijke situatie zullen deze cijfers anders komen te liggen met het oog op de toepassing van procesmatig verwerken op alle afval of op deelcategorieën daarvan en omdat er van uitgegaan moet worden dat ook afval uit de Gelderse gemeenten van het Gewest na een bepaald tijdstip op de stortplaats in het Overijsselse deel terecht zal kunnen komen. Dit laatste kan opgemaakt worden uit de ontwerp-Afvalstoffenplannen voor Gelderland en Overijssel³. In de Studie geïntegreerde afvalverwerking⁴ die in opdracht van het Gewest in september 1986 werd voltooid, is reeds een aanzet gegeven voor de berekening van het benodigde ruimtebeslag voor gecontroleerd storten bij de verschillende mogelijke combinaties van procesmatig verwerken over een periode van 20 jaar. Bij dit alles zal vanzelfsprekend eveneens rekening moeten worden gehouden met de mogelijke toekomstige capaciteit van stortplaatsen in het Gelderse deel van het Gewest⁵.

In de tweede plaats zal de situering van een nieuwe stortplaats in het Overijsselse deel van het Gewest gezien moeten worden in relatie tot de locatie voor het procesmatig verwerken van afval en de aanvoer van afval uit het gehele Gewest. Deze factoren spelen een rol bij de bepaling van de transportafstanden en de consequenties voor het milieu. Deze zijn in het MER onbesproken gebleven.

3 Ontwerp Provinciaal Afvalstoffenplan (PAP) Gelderland 1987-1991, november 1986, blz. 80 en 82 en Ontwerp Tweede PAP Overijssel 1986-1992, september 1986, blz. 29.

4 Studie geïntegreerde afvalverwerking Gewest Midden-IJssel. Ingenieursbureau Grabowski & Poort B.V. Den Haag, september 1986.

5 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 3, 22 .

In de derde plaats zal de veranderde probleemstelling van invloed zijn op de samenstelling van het afval dat uiteindelijk gestort zal moeten worden. Het is op voorhand duidelijk dat de samenstelling van het afval bij alleen gecontroleerd storten of nà procesmatig verwerken aanzienlijk verschillend zal kunnen zijn. De daaruit voortvloeiende milieu-consequenties voor een andere samenstelling van het percolaat⁶ en voor de ontwikkeling van stortgas zijn in het MER niet aan de orde gekomen .

Op grond van deze opmerkingen wil de Commissie de Raad van het Gewest wijzen op de beperkte bruikbaarheid van dit MER voor de besluitvorming over de locatiekeuze van een gecontroleerde stortplaats in het Overijsselse deel van het Gewest. Daarnaast moet de Commissie constateren dat met de uitvoering van de "Studie geïntegreerde afvalverwerking" slechts een eerste stap is gezet in de besluitvorming over een milieuhygiënisch gewenste doch ook doelmatig functionerende verwijderingsstructuur in het gehele Gewest. Als onderdeel van de genoemde studie zou tevens een studie "geïntegreerde inzamelstructuur" nodig zijn.

2.2.3 Beschrijving van de voorgenomen handelingen (hoofdstuk 4).

Artikel 41 j, lid 1 onder b:

Een MER bevat tenminste: " een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen".

De richtlijnen voor de inhoud van het MER stelde dat "het MER een samenvatting moet bevatten van het vooronderzoek met de daarbij gebruikte criteria, die geleid hebben tot de voorkeurslocaties" ⁷. Het MER presenteert deze gevraagde samenvatting in onvoldoende mate. De verwijzing in paragraaf 4.2.2 van het MER naar het verrichte vooronderzoek is te summier om een goed inzicht te kunnen geven van de resultaten van het vooronderzoek en de toegepaste criteria⁸. Dit is jammer, omdat de Commissie van mening is dat bij een zorgvuldiger behandeling van de aspecten geohydrologie en landschap tijdens het vooronderzoek de vorm en de ligging van de verschillende locatiezones mogelijk anders waren uitgevallen.

Vergelijking van de opgegeven te verwerken hoeveelheden afval in het MER (blz. 25, 26, basis 1983) met de overeenkomstige cijfers in de Studie geïntegreerde afvalverwerking (blz. 8, basis 1985) doet concluderen dat bij het

6 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 2 en 41.

7 Richtlijnen voor het MER d.d. 26 juni 1985, par. 4.3 (zie bijlage 3.1 bij het MER).

8 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 2 en 41. Zie tevens de opmerkingen in par. 2.2.4 van het onderhavige toetsingsadvies over de eliminatie van industrieterreinen uit de reeks van mogelijke alternatieve stortlocaties.

Gewest, respectievelijk de betreffende gemeenten, nog weinig inzicht bestaat in de aangeboden hoeveelheden per categorie afval. Het aan de basis ontbreken van een uniforme registratie met gebruikmaking van genormaliseerde begrippen zou daarvan mede de oorzaak kunnen zijn.

De motivering van berekeningsgrondslagen voor de maximum prognose van met name bedrijfsafval en bouw- en sloopafval wordt onvoldoende geacht. In dit verband wordt bovendien een (gemotiveerde) maatgevende prognose gemist. Ook aan import/export van vrijkomende hoeveelheden afvalstoffen (bedrijfsafval en bouw- en sloopafval) over de gewestgrens, ondermeer door verwerkingstariefverschillen met omliggende gewesten en provincies en door ontbreken van passende inzamelvergunningen, wordt geen richtinggevende aandacht geschonken.

Op blz. 25 en verder ook op blz. 29 van het MER staat vermeld dat het toelatingsbeleid voor de te storten afvalstoffen zal worden vastgelegd in een te verlenen vergunning volgens de Afvalstoffenwet. De richtlijnen voor het MER spraken zich niet uit over het toelatingsbeleid. In haar advies voor de richtlijnen gaf de Commissie aan, dat dit aandachtspunt en andere details betreffende de inrichting en het beheer van de uiteindelijk te realiseren stortlocatie pas zinvol kunnen worden uitgewerkt bij de vergunningverlening aan de beheerder en bij de opstelling van het inrichtings- en beheersplan toegespitst op specifieke lokale omstandigheden⁹. De Commissie hecht er echter zeer aan, dat te zijner tijd de vergunningverlener - mede met het oog op de bescherming van het milieu - gedetailleerde voorwaarden en instructies oplegt aan de beheerder met betrekking tot het toelatings-, respectievelijk het verwijzings-beleid, de terreininrichting, het beheer en de gegarandeerde uitoefening van de nodige nazorg. De Commissie wenst deze aanbeveling in dit toetsingsadvies te benadrukken, omdat in het Ontwerp Tweede Provinciaal Afvalstoffenplan Overijssel 1986-1992 deze provincie de verwachting uitspreekt dat "door het uitgebreide locatieonderzoek voor de stortlocatie in Midden-IJssel een ontheffing van de m.e.r.-plicht voor de afvalstoffenvergunning wordt verleend"¹⁰. (Zie ook paragraaf 2.2.9 van het onderhavige advies met opmerkingen en suggesties over de evaluatie achteraf).

Het MER geeft weinig informatie over het eindgebruik van de stortplaats¹¹. Dit is teleurstellend, temeer omdat de richtlijnen voor het MER stelden dat "globaal aandacht besteed zal moeten worden aan de effecten van een vervolgebbruik"¹². De ontwikkeling van een visie op het mogelijk eindgebruik is

9 Advies voor Richtlijnen voor het MER van de VCmer, d.d. 27 juni 1984, aanbiedingsbrief en blz. 10.

10 Ontwerp Tweede Provinciaal Afvalstoffenplan Overijssel 1986-1992, blz. 17.

11 Bijlage 4, inspraakreactie nr. 2.

12 Richtlijnen voor het MER d.d. 26 juni 1985 (zie bijlage 3.1 bij het MER, paragraaf 6.1 f)

van direct praktisch belang voor de voorgenomen activiteit (handeling), omdat daarin bepaalde randvoorwaarden besloten liggen ten aanzien van de vormgeving, de hellingen, de afdekking en de ontsluiting van de stortplaats als ook de plaats van de gebouwen en de beplantingen daarop en de beïnvloeding van microbiologische processen in de berging b.v. ten behoeve van de stortgas productie in relatie tot een potentiële afzet. Van alle in paragraaf 4.4.7. op blz. 55 van het MER opgesomde gebruiksvormen schrijft het MER dat "geen optimale resultaten van bosbouwkundig gebruik, landbouw en natuurbouw op de afvalberging zijn te verwachten". Recreatie als gebruiksvorm voor de eindbestemming zou dan overblijven, alhoewel de Commissie de conclusie in het MER ten aanzien van het bosbouwkundig gebruik in twijfel trekt. Beweiding van een afgewerkte stortplaats is ook goed mogelijk.

Daarnaast is de Commissie van mening dat de initiatiefnemer met het ontbreken van een behandeling van het eindgebruik van de stortplaats zich de kans heeft laten ontgaan om eventuele positieve effecten van bepaalde vormen van eindgebruik voor het milieu naar voren te kunnen halen. Het belang van de vormgeving in de realisering van de stortplaats komt ook tot uiting in een ander opzicht.

Hoe meer (noodzakelijk) te storten afval in de te kiezen locatie per m² terreinoppervlakte kan worden geborgen (dus hoe hoger), hoe minder de noodzakelijke bodembeschermingsvoorzieningen per ton afval kosten en hoe minder de potentiële bodemverontreiniging zal kunnen zijn. Daarbij kan het resultaat van enig recent verricht publieksonderzoek naar vormgeving en afscherming van stortplaatsen ¹³ relevant zijn, inhoudende dat gedeeltelijk of geheel afgeschermdde stortplaatsen beter beoordeeld worden dan die welke minder of helemaal niet zijn afgeschermd, en dat spitse vormgeving (eventueel boven de afscherming uit) die beoordeling positief beïnvloedt. Een al of niet gefaseerd te benutten terreinoppervlak, waarvan de vorm een cirkeloppervlak nadert, zal dan ook meer verkieslijk kunnen zijn dan langwerpiger terreinvormen. Aldus kan het voor storten benodigde grondoppervlak worden beperkt. Uiteraard zullen omgevingsfactoren van invloed kunnen zijn op de toelaatbare grootste afwerkhoogte en toelaatbare hellingsverhoudingen voor stabiliteit etc. (b.v. 1:5) op de bergingscapaciteit. Naar het oordeel van de Commissie behoeft de op pag. 146 van het MER gemotiveerde "herkenbaarmaking" van de afvalberging niet in te houden dat struik- en boombeplanting geen passende plaats zou kunnen krijgen rond de afvalberging of op de in afwerking definitief afgedekte hellingen er van. In de gegeven situatie zou, in plaats van het ontbreken van een aanduiding "volg-bestemming", de aanname van een volgbestemming "landschappelijk functioneel groen, afgestemd op de omgeving" hebben kunnen bijdragen aan een zorgvuldige terrein-keuze.

In de beschrijving van de voorgenomen handeling in hoofdstuk 4 van het MER, is ook een beschrijving van het "standaardstort" opgenomen. Daarin zijn o.a.

13 C. Potters: Vormgeving en afscherming vuilstorten. Nationale Akademie voor planologie, verkeer en vervoer, Tilburg 1986.

beschrijvingen van de emissies en calamiteiten van het standaardstort vervat. In een aantal opzichten lopen deze beschrijvingen vooruit op het hoofdstuk over de beschrijving van de effecten op het milieu (hoofdstuk 7 van het MER) en vormen daardoor in zekere zin een doublure.

De Commissie plaatst een vraagteken achter de als randvoorwaarde voor het standaardstort gekozen gemiddelde effectieve storthoogte in de eindsituatie van 8,5 m. (par. 4.3.1., blz. 32 van het MER). Indien als uitgangspunt wordt gekozen voor "creatie van maximale bergingsmogelijkheid voor te storten afvalstoffen boven maaiveld op aanvaardbare wijze ingepast in het landschap", kan voor de onderscheiden locaties verschillend worden gestort tot vermoedelijk aanzienlijk grotere hoogten, waardoor gemiddeld per jaar minder bodemoppervlak is vereist.

2.2.4 Beschrijving van de effect-beperkende maatregelen
(hoofdstuk 8 en onderdelen van hoofdstuk 4 met name die over het standaardstort).

Artikel 41 j, lid 3: "Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast".

De wet inzake m.e.r. vereist de volwaardige behandeling in het MER van het hierboven aangeduide" meest milieu-vriendelijke alternatief". De Commissie is van mening dat dit alternatief niet goed uit de verf is gekomen in het MER. Op geen enkele plaats in het MER wordt dit alternatief als zodanig behandeld. Het MER bevat wel een beschrijving van het zogeheten standaardstort, dat voldoet aan de eisen van de ontwerp-herziening van de "Richtlijn gecontroleerd storten" van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van september 1985, alsook een hoofdstuk effect-beperkende maatregelen. Beide beschrijvingen richten zich echter alleen op de inrichting, exploitatie en afwerking van een gecontroleerde stortplaats in haar algemeenheid. Wat ontbreekt in het MER is een consequente aanduiding over welk van de vijf onderzochte studiegebieden het meest milieu-vriendelijke alternatief zou kunnen opleveren, alsook de specifieke locatie-gebonden maatregelen, die in aanvulling van de Richtlijn gecontroleerd storten daarop toegepast zouden kunnen worden in het belang van de bescherming van het milieu.

De oorzaak van deze tekortkoming moet voor een belangrijk deel gezocht worden in de formulering van de vastgestelde richtlijnen voor dit onderdeel van het MER. In paragraaf 4.2 van de richtlijnen wordt het desbetreffende artikel onderdeel van de wet inzake m.e.r. onjuist aangehaald¹⁴. In plaats van "de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu" spreken de

14 Richtlijnen voor het MER, d.d. 26 juni 1985 (zie bijlage 3.1 bij het MER, blz. 5).

richtlijnen voor het MER over "de best bestaande aanvullende maatregelen ter bescherming van het milieu".

In het kader van dit meest milieu-vriendelijke alternatief merkt de Commissie verder het volgende op. Afvalverwerking, inclusief storten valt aan te merken als een zogeheten industriële activiteit. Relatielegging met industrieterreinen ligt dan ook voor de hand¹⁵. Verwerking, anders dan storten, kan in beginsel onbeperkte tijd op eenzelfde locatie plaatsvinden. De levensduur van een installatie wordt bepaald door technische en economische factoren, doch kan onder zekere voorwaarden worden vernieuwd. Storten kan op eenzelfde locatie slechts beperkte tijd plaatsvinden. Een al te stringente koppeling van verwerking en residu-storten op één locatie dient dan ook vermeden te worden. Voor zoveel in tijd gezien zinvol en haalbaar, valt daar niettemin toch voor te pleiten. Het is de Commissie evenwel bekend dat uit een apart onderzoek dat in opdracht van het Gewest werd verricht naar de mogelijke geschiktheden van de industrieterreinen in het gebied, is gebleken dat de industrieterreinen in het Overijsselse deel van het Gewest niet in aanmerking kunnen komen voor de inrichting van een stortplaats vanwege de uitsluitingen waterwinning en bodemgebruik alsmede de afwezigheid van voldoende grootte onbebouwd gebied. Zoals reeds eerder is aangegeven in het onderhavige toetsingsadvies (par.2.2.3) hadden de resoluten van dit vooronderzoek en de daarbij toegepaste criteria in het MER opgenomen moeten zijn conform de richtlijnen voor het MER. In milieuhygiënische zin zijn voor een locatie op een industrieterrein zeker voordelen te behalen ten opzichte van de in het MER gepresenteerde locatie-alternatieven, zoals beperking van de transportafstanden, beperking van de geluidhinder tot het industrieterrein, afscherming die het industrieterrein reeds biedt, e.a.¹⁶.

Wat de aanvullende maatregelen betreft, wordt gemist welke vormgeving het stortterrein zou kunnen aannemen met het oog op de beperking van het ruimtebeslag per tijdseenheid (b.v. 10 jaar) en op het toekomstige eindgebruik zoals hiervoor is aangeduid in par. 2.2.3 van het onderhavige toetsingsadvies. Daarbij kan ook opgemerkt worden dat de terreinvormen in de schetsen 7.27, 7.29, 7.30 en 7.31 op blz. 148 en 150-152 van het MER beter bruikbaar zijn voor een recreatief eindgebruik dan de terreinvorm in schets 7.28 op blz. 149 van het MER. Daar staat echter tegenover dat de voor de recreatie meer aantrekkelijke terreinvormen veel horizontale vlakken opleveren die een grotere infiltratie van regenwater met zich meebrengen en dus een ongunstige uitgangssituatie voor het ontstaan van percolatiewater.

Verder had het meest milieu-vriendelijke alternatief, naar de mening van de Commissie, uitgewerkt moeten worden met voorstellen voor de inpassing van de diverse studie-locaties in de omgevende ruimtelijk-visuele structuur. De Commissie heeft namelijk kunnen vaststellen dat de aangegeven studielocaties

15 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 2, 5, 15, 20, 21 en 51.

16 Zie voor wat dit betreft ook de notitie "Af van afval" van de Natuur- en Milieu Federatie Overijssel (Bijlage 4, inspraakreactie nr. 53).

aanmerkelijke verschillen vertonen in omgevingsfactoren die mede vormbepalend zijn voor de toelaatbare afwerkhoogte in relatie tot de landschapscouturen, het meer of minder open zijn van van de ruimte, hoogte van aanwezige boomranden of bomen enz.

Andere aspecten die in het kader van dit alternatief behandeld hadden kunnen worden in het MER zijn:

- maatregelen voor de opvang en afvoer van stortgas al of niet kwalitatief opgewerkt, rekening houdend met lokale afzetmogelijkheden;
- andere mogelijkheden voor de onderafdichting onder de stortplaats dan alleen maar de plaatsing van folie, zoals b.v. een combinatie van folie met bentoniet of een andere slecht doorlatende kleilaag of misschien zelfs wel een¹⁷ onderconstructie van gewapend beton die ruimtelijk inspecteerbaar is¹⁸; een en ander gezien de ontwikkelingen ten aanzien van stortplaatsen in Duitsland¹⁸;
- toepassing van voorzieningen in de eind-afdeklaag om toetreding van regenwater in het afval te weren (folies, klei, drainage, e.d.); zoveel mogelijk toepassing van helling en benutting van grotere tophoogten kan daaraan ook bijdragen; vergroting van verdampend oppervlak en daartoe geschikte beplanting eveneens.
- gebruik van beplanting of verplaatsbare schermen voor een beperking van de geluidhinder naar de omgeving.

Al met al vindt de Commissie dat de "Richtlijn gecontroleerd storten" niet in voldoende mate is toegepast in het MER. Naar haar oordeel dient uitgangspunt te zijn dat, zeker naar bodem en grondwater, emissierisico's zoveel mogelijk worden beperkt ook na beëindiging van de stortactiviteit.

2.2.5 Besluitvormingsproces (hoofdstuk 3).

Artikel 41 j, lidt 1, onder c:

Een MER bevat tenminste: " een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het MER wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven".

In het MER wordt de besluitvorming over de keuze en de uitvoering van een stortplaats in het Overijsselse deel van het Gewest niet geplaatst in het bredere kader van de besluitvorming over de afvalverwijdering uit het gehele Gewest. De laatste zin van hoofdstuk 3 duidt wel in die richting, hoewel de situatie die daarin wordt geschetst, in de nabije toekomst achterhaald lijkt

17 Bijlage 4, inspraakreactie nr. 1.

18 Over deze ontwikkelingen is gerapporteerd tijdens een symposium in Aken, West-Duitsland op 18 en 19 september 1986 getiteld: "Die Deponie - ein Bauwerk?". Het symposium werd georganiseerd door het Umweltbundesamt en de TH Aachen.

te worden in verband met de ontwikkelingen ten aanzien van de erkenning van het Gewest als samenwerkingsgebied ex Afvalstoffenwet.

Het MER gaat op slechts summiere wijze in op de besluitvorming door het Gewest over de selectie van de vijf locatiezones in de Interimrapportage Locatie-onderzoek. Het MER kwam te laat gereed om goed aandacht te kunnen besteden aan de Ontwerp afvalstoffenplannen van Overijssel en Gelderland. Niettemin spijt het de Commissie te moeten constateren dat het MER geen aandacht kon schenken aan de ontwikkeling van deze afvalstoffenplannen en het daarin te formuleren beleid ten aanzien van de afvalverwerking in beide provincies.

In het MER (op blz. 101) en in het rapport "Niet-milieugebonden aspecten" (op blz. 7 en in tabel 2.6) wordt de ligging vermeld van twee locatiezones (Avergoorse dijk en Malbergen) in een "grote landschapseenheid (GLE)" van het Structuurschema Natuur- en landschapsbehoud. Het rapport "Niet milieugebonden aspecten" schrijft hierover verder dat "voor deze locatiezones geldt dat het realiseren van een afvalberging mogelijk strijdig geacht kan worden met de beleidsuitgangspunten van het Structuurschema Natuur- en landschapsbehoud" (ten aanzien van deze GLE). De ligging van de genoemde locatiezones binnen een GLE had aangegeven moeten zijn in het MER als een randvoorwaarde voor de besluitvorming over de locatiekeuze. In dit verband wil de Commissie wijzen op het advies van het Consulentenschap Natuur, Milieu en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw en Visserij in Overijssel¹⁹.

Het MER gaat tenslotte niet in op de mogelijkheid en de daarbij behorende besluiten die genomen zouden moeten worden bij een verdere vergroting van de stortcapaciteit na beëindiging van de nu voorgenomen stortfase.

2.2.6 Beschrijving van de huidige situatie en van de verwachte ontwikkeling van het milieu (hoofdstukken 5 en 6)

Artikel 41 j, lid 1 onder d:

Een MER bevat tenminste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien die activiteit noch de alternatieven worden ondernomen".

In paragraaf 2.2.1 van dit toetsingsadvies is gewezen op het algemeen kwalitatieve karakter van het MER met de opmerking dat meer relevante gegevens over de bestaande situatie aanwezig zijn dan zijn gebruikt in het MER. Dit geldt vooral voor de biotische aspecten, de geohydrologie (inclusief hydrochemie), de geomorfologie en de cultuurhistorie.

19 Bijlage 4, inspraakreactie nr. 56.

Ten aanzien van de biotische aspecten is de Commissie zich ervan bewust, dat alhoewel meer relevante gegevens over de huidige toestand voor handen moeten zijn, de moeilijke beschikbaarheid van deze gegevens in feite een leemte in kennis opleverde.

De informatie welke wordt verstrekt op de kaarten 4 tot en met 8 (abiotisch aspect locatiezone) heeft een schaal 1:10.000. In feite betreft het vergrotingen van bodemkaarten schaal 1:50.000. In werkelijkheid zal de situatie waarschijnlijk meer gecompliceerd in elkaar zitten dan deze kaarten kunnen aangeven. De beperking in de bruikbaarheid van deze gegevens als gevolg van de sterke schaalvergroting is in het MER niet benadrukt.

De ligging van de cultuurhistorisch waardevolle gebieden en de GEA-objecten op kaart 14 van het MER (bodemgebruikaspect) is verkregen door een vergroting van de Cultuurwaardenkaart van het (voormalige) Ministerie van CRM van 1979, schaal 1:250.000. De Cultuurwaardenkaart is voor een dergelijke vergroting naar schaal 1:25.000 niet bedoeld. Er staat een opdruk op de kaart die dit nadrukkelijk aangeeft²⁰. Ten aanzien van de cultuurhistorie was het wenselijker geweest een eenvoudige kaartvergelijking te verrichten zodat oude en nieuwe ontginningen (voor en na 1850) onderscheiden hadden kunnen worden. Wat betreft de occupatiegeschiedenis had gerefereerd kunnen worden aan verschillende bronnen²¹. Verder wordt nog gewezen op een bibliografie die in 1977 werd opgesteld door Staatsbosbeheer²².

De uitwerking en interpretatie van de gegeven geohydrologische informatie in het MER is zwak. Een nadere uitwerking van dit aspect zou mogelijk tot andere uitgangspunten kunnen leiden voor de voorspelling van de effecten op de kwaliteit van het grondwater en de waterwinning. Zo bestaat er twijfel of de kwel-situatie op de juiste wijze is behandeld in het MER. Er zijn aanwijzingen in de bestaande literatuur²³ dat niet alle locaties altijd in kwelzones liggen; in het bijzonder geldt dit voor de studiegebieden van Raarhoek en Broeklanderdijk. In dit kader worden ook ten onrechte geen consequenties verbonden aan de grote verschillen in kwel-intensiteit als gegeven op blz. 170 van het MER. De bewering op blz. 63 en 69 van het MER, dat omtrent de chemische kwaliteit van bodem en grondwater nauwelijks gegevens voorhanden

-
- 20 Verschillende inspraakreacties gaan in op de onbetrouwbaarheid van dergelijke door vergroting van algemene gegevens verkregen informatie voor gebruik in het MER (Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 1, 7).
- 21 Bieleman, J.: Heino, een geschiedenis van mens en plaats. Zwolle 1980; Gevers, A.J. en A.J. Mensema: De Havezathen in Salland en hun bewoners. Alphen a/d Rijn, 1985; Slicher van Bath, B.H.: Mensch en land in de Middeleeuwen. Assen 1945.
- 22 Jansen, W.L.: Bibliografie natuur en landschap van de provincie Overijssel. Staatsbosbeheer, Zwolle, 1977.
- 23 Zie de diverse deelrapporten van het in de literatuurlijst van het MER vermelde rapport "Hydrologisch onderzoek Salland" van de Werkgroep Hydrologisch Onderzoek Overijssel van augustus 1976.

zijn, is onjuist. Mededeling 74-8 van het voormalige Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening (RID) geeft voor een aantal parameters een gedetailleerd beeld (zonder overigens de effecten van eventuele lokale verontreinigingsbronnen te beschrijven)²⁴.

Over de effecten van (over-)bemesting op de grondwaterkwaliteit zijn veel gegevens beschikbaar, zij het niet specifiek voor Salland (zie paragraaf 5.2.1.2, blz. 67 van het MER). Uit beschikbare kwaliteitsgegevens blijkt overigens wel een duidelijk effect van de landbouw op het grondwater in Salland.

Met betrekking tot de tekst in het MER op blz. 67 en 68 over de waterwinning kunnen de volgende opmerkingen worden geplaatst:

- Het potentiële beïnvloedingsgebied kan niet op basis van één isohypsenbeeld als momentopname worden geschetst. Dat kan slechts met redelijke betrouwbaarheid gebeuren met behulp van veeljarige meetreeksen. De daarvoor benodigde gegevens zijn beschikbaar bij de Dienst Grondwaterverkenning van TNO. Bij het RIVM bestaat rekenprogrammatuur voor de bewerking van deze gegevens.²⁵
- Het intrekgebied van het pompstation Boerhaar is in tegenspraak met het weergegeven beïnvloedingsgebied van Malbergen en Ramelerveld. Hetzelfde geldt ten aanzien van het intrekgebied van het pompstation Schalkhaar en de locatiezone Avergoorsedijk.
- De localisering van een stortplaats in een intrekgebied van een pompstation kan gevolgen hebben voor de betreffende waterwinning. De ligging van een intrekgebied is dus een milieu-criterium bij de locatiekeuze voor een stortplaats²⁶. Het is onjuist het criterium te beperken tot het beschermingsgebied van de waterwinning.

Hoofdstuk 6 van het MER over de verwachte ontwikkeling van het milieu is te oppervlakkig om van betekenis te kunnen zijn voor de voorspelling van de effecten ten gevolge van de realisering van één van de vijf locatie-alternatieven. Vooral de autonome ontwikkeling in de agrarische sector van de studieggebieden had beter behandeld kunnen worden. Op blz. 102 van het MER zijn twee voorgenomen ruilverkavelingen opgenomen: Raarhoek-Veldhoek en Salland-west. Uit navraag bij de Landinrichtingsdienst te Utrecht is gebleken dat de ruilverkaveling Salland-west geheel buiten het studiegebied van alle 5 locatie-alternatieven ligt. De voorbereiding van de landinrichting Raarhoek-Veldhoek is nog in het beginstadium (1988 planning schetsontwerp). De Natuurbeschermingsraad heeft over deze landinrichting een advies Natuur, land-

24 RID-mededeling 74-8, 1974: "De geohydrochemie van het Jong-Pleistoceen in Salland".

25 b.v. rekenprogrammatuur FLSTAT.

26 Zie hiervoor ook Bijlage 4, inspraakreactie nr. 3.

schap en cultuurhistorie uitgebracht.²⁷ Van dit advies is in het MER geen gebruik gemaakt, waarschijnlijk omdat het in september 1986 verscheen, enige maanden voor de bekendmaking van het MER. Hetzelfde geldt waarschijnlijk voor een²⁸ rapport van de Stichting voor Bodemkartering dat in april 1986 verscheen²⁸.

In de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu ontbreekt een vermelding en een beschrijving van de vrijwillige ruilverkaveling Neppelenbroek, die in 1972 is voltooid in het gebied waar de locatiezone Ramelerveld is gelegen²⁹. Verder zijn er in het studiegebied nog twee kavelruilvereenkomsten gesloten, te weten één in Broeklanderdijk en twee in Raarhoek³⁰.

In de omgeving van Raalte liggen drie stortplaatsen. Eén daarvan is gelegen aan de Hoge Broeksweg met een oppervlakte van 4,1 ha. Op deze stortplaats wordt voornamelijk bouw- en sloopafval³¹ gestort maar ook kleine hoeveelheden ander afval waaronder bedrijfsafval³¹. De twee andere stortplaatsen zijn niet meer in gebruik. Aan de Wolthaarsdijk ligt een in gebruik zijnde auto-kerkhof. In het MER wordt niet aangegeven in hoeverre gegevens beschikbaar zijn over milieubeschermingsvoorzieningen en mogelijke verontreinigingen vanuit deze stortplaatsen en het autokerkhof naar de bodem en het grondwater in de omgeving³². Dergelijke gegevens vormen een belangrijke bijdrage aan de beeldvorming over de autonome ontwikkeling van het milieu in het studiegebied van de (noordelijke) locatiezones.

2.2.7 Beschrijving van de effecten op het milieu (hoofdstuk 7)

Artikel 41 j, lid 1 onder e:

Een MER bevat tenminste: " een beschrijving van de gevolgen voor het milieu die de voorgenomen activiteit, onderscheidelijk de beschreven alternatieven

-
- 27 Natuurwetenschappelijke Commissie van de Natuurbeschermingsraad: Landinrichting Raarhoek-Veldhoek, Advies natuur, landschap en cultuurhistorie, september 1986.
 - 28 Stichting voor Bodemkartering: De geomorfologische gesteldheid, de bodemgesteldheid en bodemgeschiktheid van het landinrichtingsgebied Raarhoek-Veldhoek, rapport nr. 1734, Wageningen 1986.
 - 29 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 4, 14, 35, 37 en 51. Bij de vrijwillige ruilverkaveling Neppelenbroek waren 447 ha. en 62 partijen betrokken. Het totaal geïnvesteerde bedrag bedroeg f 806.000,--, dat is dus ongeveer f 1.800,-- per ha.
 - 30 Het geïnvesteerde bedrag bij deze kavelruilen bedroeg niet meer dan fl. 800,-- per ha.
 - 31 Ontwerp Tweede Provinciaal Afvalstoffenplan Overijssel, 1986-1992, blz. 57.
 - 32 Bijlage 4, inspraakreactie nrs. 11, 12.

kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven".

In paragraaf 2.2.1 van dit toetsingsadvies is reeds aangeduid, dat de mogelijke milieu-gevolgen van de uitvoering van de voorgenomen activiteit voornamelijk kwalitatief behandeld zijn in het MER. Voor het biotische aspect kan dit verklaard worden door het ontbreken van kwantitatieve of meer specifieke basis-gegevens voor het maken van kwantitatieve voorspellingen (zie paragraaf 2.2.6 van het onderhavige advies). In het MER is getracht door middel van zeer algemene gegevens (b.v. met behulp van 5 x 5 km net en het vergroten van regionale informatie) een kwalitatieve afweging te maken. Het spreekt vanzelf dat de daarbij bereikte voorspellingen een betrekkelijk geringe betrouwbaarheid hebben. Dit wordt terecht benadrukt in paragraaf 7.3.1 op blz. 129 van het MER³³. Bij het aspect bodem en grondwater is het echter onjuist het kwalitatieve en weinig diepgaande karakter van de voorspellingen te baseren op het ontbreken van basisgegevens, zoals wordt gesteld in het MER³⁴. De gebruikte voorspellingsmethoden en de daarbij gehanteerde uitgangspunten voor het aspect grondwater en bodem zijn ontoereikend.

Daarnaast is het MER (op blz. 124) niet reëel in de beschrijving van de effecten op het grondwater en het oppervlaktewater tijdens de eindfase van de stortplaats door te veronderstellen dat uitgaande van de technische voorzieningen geen verdere effecten zullen optreden. Het MER maakt op blz. 169 wel duidelijk, dat - als bij een calamiteit met de bodemisolatie ook het drainagesysteem onder de folie niet meer functioneert - ongecontroleerde verspreiding van verontreiniging in de bodem kan plaats vinden. In de begrippenlijst van het MER op blz. 224 wordt het begrip calamiteit gedefinieerd als volgt: "gebeurtenis als gevolg van het disfunctioneren van de technische voorzieningen ter bescherming van het milieu". De Commissie wenst in dit opzicht te benadrukken, dat een dergelijke gebeurtenis onafwendbaar is omdat lekkage door de folie op korte termijn waarschijnlijk is en op lange termijn zeker. Op lange termijn zal het drainagesysteem onder de folie ook niet meer functioneren. Deze situatie kan sneller ontstaan als gevolg van slecht beheer. De inhoud van de eerste alinea op blz. 164 van het MER is dubieus. Als de bodemisolatie defect raakt, dan zal verontreiniging in het algemeen, als niet wordt afgepompt, wegzijgen tussen de drains door. Ten

33 Verder wordt ook verwezen naar de opmerkingen in de inspraakreactie van de Natuur- en Milieu Federatie Overijssel onder de punten II.12, II.15 en II.19 van die reactie (Bijlage 4, inspraakreactie nr. 52).

34 Zie o.a. Kooper, W.F.: Bodem- en grondwaterverontreiniging door vuilstortplaatsen. Eindrapport van het project grondwaterverontreiniging. Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening (RID) hyh 83-18, Leidschendam 1983.

Kooper, W.F.: Vuilstortplaatsen en hun effect op de kwaliteit van het grondwater, een literatuurstudie, RID 83-5, Leidschendam, 1983.

gevolge van de geringe horizontale verbreiding zal bij kortstondig afpompen een lekkage in de bodemisolatie onontdekt blijven.

In afwijking van het hierboven vermelde in het MER gehanteerde begrip zou van een calamiteit slechts sprake mogen zijn in geval van onvoorziën disfunctioneren van de milieu-beschermingsvoorzieningen van de stortplaats.

In de bijlage 7.1 bij het MER op blz. 93 van die bijlage wordt met een grote mate van stelligheid geschreven, dat effecten van calamiteiten op de bodem en het grondwater onder invloed van dichtheidsstroming op het verspreidingsproces van verontreinigingen kan worden verwaarloosd. De Commissie betwijfelt de juistheid van deze veronderstelling. Bij diverse onderzochte stortplaatsen is het verschijnsel dichtheidsstroming waargenomen³⁵. Theoretisch is het een en ander goed te benaderen. De dichtheden van percolatiewater zijn bekend. Het optreden van dichtheidsstroming kan het effect van kwel teniet doen. Aldus wordt de betekenis van de in het MER nogal absoluut gehanteerde waarde van het selectie-criterium "kwel" aanzienlijk verkleind.

In de beschrijving van de effecten op de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater als gevolg van het disfunctioneren van het drainagesysteem onder de folie op blz. 171-173 maakt het MER geen melding van het mogelijke voorkomen van verhoogde concentraties van Zn^+ , Na^+ , K^+ , SO_4^{2-} , HCO_3^- en TOC (Total Organic Carbon) als ook de aard van de mogelijke organische micro-verontreinigingen.

De beschrijving van de aantasting van cultuurhistorisch en geomorfologische waardevolle gebieden in fig. 7.23 en fig. 7.26 van het MER is te grof en vereist meer gedetailleerde kennis om te weten of in Raarhoek, Broeklanderdijk en Ramelerveld geen aantasting plaatsvindt en in Malbergen en Avergorsedijk wel. Het bestaan van een GEA-zone in het gebied tussen Wesepe en Averlo wordt weliswaar aangeduid op kaart 14 van het MER maar de gevolgen voor de daarin voorkomende aandwetenschappelijk waardevolle objecten (dekzand-ruggen) als in deze zone een afvalberging zou worden gerealiseerd, worden niet uitgewerkt in het MER³⁶.

In het MER is te weinig aandacht geschonken aan de landschappelijke inpassing van de stortlocatie met beplanting. Dit ondanks de verwijzing in de literatuurlijst bij het MER naar de studie die Heidemij Adviesbureau in 1982 in opdracht van het Ministerie van VROM verrichtte over "Afvalstortplaatsen in het landschap". (Zie ook par. 2.2.3 en 2.2.4 van het onderhavige toetsingsadvies).

35 zie o.a. Kooper, W.F.: Dichtheidsstroming in het watervoerende pakket onder de vuilstortplaats te Noordwijk, RID-rapport Leidschendam 1983. Tijdens de hoorzitting op 28 januari 1987 te Wesepe sprak de heer Wigersma ook over dit fenomeen (Bijlage 4, inspraakreactie nr. 3).

36 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 32 en 56 (punt 6).

Op blz. 117 van het MER staat vermeld dat "de effecten op de bodem van eventuele winning van afdekgrond buiten de studielocatie buiten beschouwing zijn gelaten". Dit is in conflict met de Richtlijnen voor het MER die stelden dat "met betrekking tot eventuele ontgrondingen een effectenbeschrijving dient te worden gemaakt" (Richtlijnen voor het MER, blz. 7, paragraaf 6.2; zie Bijlage 3.1 bij het MER). Zo wordt b.v. in het MER geen aanduiding gegeven om welke hoeveelheden afdekgrond het gaat in de exploitatiefase en de eindfase. De winning van afdekgrond op het terrein van een stortlocatie heeft betekenis als een positief locatie-criterium vanwege een vermindering in beslag op te winnen afdekgrond elders. Alhoewel in het MER (op blz. 118, par. 7.2.2.2) is aangegeven welke laagdikten bovengrond op de verschillende studielocaties kunnen worden afgegraven, is dit aspect als locatie -medebepalende factor niet aan de orde gesteld.

Andere effectbeschrijvingen die in het MER onderbelicht zijn gebleven, betreffen:

- de ontsluiting van de stortlocaties en het extra ruimtebeslag daarvan³⁷
- de aan- en afvoerroutes van het afval, de belasting daarvan door het vrachtverkeer, alsook de verkeersveiligheid op deze aan- en afvoerroutes³⁸.
- het reeds aanwezig zijn van al drie bestaande stortlocaties en een auto-kerkhof in het Raarhoekgebied³⁹
- de eventuele beïnvloeding op bepaalde populaire recreatie vormen in de regio zoals trimmen, fietsen, wandelen⁴⁰ en klootschieten
- de beleving in het algemeen van de activiteit door omwonenden, werkenden en recreanten, zoals gevraagd in de Richtlijnen voor het MER (bijlage 3.1 bij het MER, par. 6.9, blz. 8)⁴¹
- de eindbestemming van het slib dat via zuivering overblijft uit het afgevoerde percolaat van de stortplaats
- de secundaire effecten van mogelijke eindbestemmingen⁴².

Op blz. 131 (en ook op blz. 31) van het MER staat "dat incidenten zoals ongelukken bij transport of intern verkeer, zelfontbranding van afval en stor-ten van chemisch afval ook als calamiteiten beschouwd zouden kunnen worden". Deze zijn echter buiten beschouwing gelaten omdat "de aard, kans van optreden en de gevolgen niet voorspelbaar zijn". De Commissie vindt dit een weinig verhelderende verklaring. Er zijn in Nederland en daarbuiten talloze stortplaatsen in gebruik en in gebruik geweest waarvoor nagegaan zou kunnen worden aan de hand van verspreide literatuurbronnen welke kans van optreden genoemde incidenten hadden. Met inachtneming van de voorzorgsmaatregelen die

37 Bijlage 4, inspraakreactie nr. 13.

38 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 11, 13.

39 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 11, 12.

40 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 9, 21 en 42.

41 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 2, 21, 22, 36 en 41.

42 Bijlage 4, inspraakreactie nr. 52 (onder punt II.18 van die reactie).

behoren bij de exploitatie en het beheer van een gecontroleerde stortplaats volgens de "Richtlijn gecontroleerd storten" van het ministerie van VROM, hadden dan toch betrouwbare voorspellingen gemaakt kunnen worden over het mogelijke optreden en de effecten van dergelijke incidenten en ongelukken.

2.2.8 Vergelijking van de effecten op het milieu. (hoofdstuk 9).

Artikel 41 j, lid 1, onder f:

Een MER bevat tenminste: "een vergelijking van de ingevolge onder deel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven".

In paragraaf 2.2.4 van dit toetsingsadvies is geconstateerd dat het MER een onvoldoende uitwerking geeft van het meest milieu-vriendelijke alternatief in relatie tot de vijf gepresenteerde locatie-alternatieven. De afweging van gelijksoortige milieu-aspecten in hoofdstuk 9 van het MER brengt ook weinig duidelijkheid in de afweging van de studielocaties. Dit is wellicht te wijten aan de vaagheid van de kwalitatieve waarderingen die aan de verschillende locaties per milieu-aspect zijn toegekend, waarbij de spreiding tussen klein en groot zeer subjectief overkomt.

Over de afweging van de studielocaties met betrekking tot de beïnvloeding van het grondwater in figuur 9.2 op blz. 195 van het MER kan het volgende opgemerkt worden.

Raarhoek en Broeklanderdijk zouden ongunstiger moeten scoren vanwege het ontbreken van kwel of vanwege de daar voorkomende lage kwelintensiteit (zie paragraaf 2.2.6 van het onderhavige advies). De locatiezone Avergoorsedijk zou ongunstiger moeten scoren als de grondwaterwinning Schalkhaar beïnvloed wordt.

2.2.9 Leemten in kennis en informatie

Artikel 41 j, lid 1, onder g:

Een MER bevat tenminste: "een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens".

In paragraaf 2.2.1 van dit toetsingsadvies is reeds aangegeven dat dit hoofdstuk van het MER een openhartige opsomming geeft van bestaande leemten in kennis en informatie die het maken van voorspellingen bemoeilijkte. In diezelfde paragraaf gaf de Commissie ook te kennen dat zij van mening is dat sommige als leemten aangeduide zwakke plekken in de informatievoorziening zich beduidend minder zwak hadden gemanifesteerd als een meer indringende recherche naar informatiebronnen was gevoerd. Zoals hiervoor is aangetoond

in de paragrafen 2.2.6 en 2.2.7 van het onderhavige toetsingsadvies, betreft dit voornamelijk het aspect bodem en grondwater en de aspecten geomorfologie en cultuurhistorie. Met betrekking tot het biotische aspect zij hier verwezen naar de opmerking over de aanwezigheid van basisgegevens in paragraaf 2.2.6 van het onderhavige advies.

De richtlijnen voor het MER stelden dat "op basis van de beschreven effecten en met inachtneming van de leemten in kennis en informatie een voorzet gegeven kan worden voor een evaluatieprogramma van de daadwerkelijk optredende gevolgen voor het milieu"⁴³.

Aan dit zo belangrijke onderdeel van m.e.r. is in het MER weinig tot geen aandacht besteed. Zo wordt bij de aanduiding van activiteiten bij de eindfase van de stortplaats op blz. 30 van het MER geen melding gemaakt van het verrichten van metingen en de controlering van eventuele lekken in de onderafdichting en van storingsin de stortgasopvang.

De Commissie bepleit bij het Gewest en bij de Provincie de nodige aandacht voor de noodzakelijke nazorg voor het milieu als na de besluitvorming begonnen wordt met de realisering van een stortplaats. Met het oog op de mogelijkheid dat de Provincie Overijssel ontheffing zal vragen van de m.e.r.-plicht voor de afvalstoffenvergunning⁴⁴ wijst de Commissie nu reeds op de volgende aandachtspunten, die behoren tot de evaluatie achteraf in het kader van m.e.r. en die naar haar mening geregeld behoren te worden in de vergunningverlening⁴⁵ en in de verdere contacten tussen de vergunningverlener en de beheerder :

- de verkeersveiligheid op de aan- en afvoerwegen;
- de werkelijk optredende geluidbelasting tijdens de aanleg, exploitatie en afwerking van de stortplaats;
- monitoring van het functioneren van de isolatiesystemen en de percolatiewater afvoer inclusief zuivering, die moeten voorkomen dat percolaat uit de berging terecht zal komen in de bodem, grondwater en oppervlaktewater onder en naast de stortplaats;
- herstelplichten bij het disfunctioneren van de technische voorzieningen;
- monitoring van de stortgasontwikkeling en het functioneren van het gasonttrekkingssysteem met het oog op ongewenste stankontwikkeling en brandgevaar;
- toezicht op de naleving en handhaving van bepalingen ten aanzien van de acceptatie van afvalstoffen en de behandeling van bijzondere afvalstoffen, alsmede het verwijzingsbeleid;

43 Richtlijnen voor het MER, d.d. 20 juni 1985, par. 8 (bijlage 3.1 van het MER).

44 Zie Ontwerp Tweede Provinciaal Afvalstoffenplan Overijssel 1986-1992, blz. 17.

45 Deze aandachtspunten laten onverlet de vorm van nazorg zoals bedoeld in de "Richtlijn gecontroleerd storten" van het Ministerie van VROM.

- afbakening van enerzijds voorzieningen met het oog op bestemming na gebruik voor afvalberging en anderzijds voorzieningen met het oog op de afvalberging zelf, inclusief nazorg en emissiebeheersing;
- afbakening en regeling van verantwoordelijkheden ten behoeve van de nazorg, zoals financiering (inclusief garantieverstrekking), termijnen, budgettering, onderhoudsregeling, uitnemen voorzieningen, eventuele sanering, informatieverstrekking en verslaglegging;
- ontwikkeling en toepassing van maatregelen indien de werkelijke optredende gevolgen ernstiger blijken te zijn dan voorspeld in het MER.

BIJLAGEN
BIJ HET TOETSINGSADVIES OVER
HET MILIEU-EFFECTRAPPORT AFVALBERGING MIDDEN-IJSSEL

BIJLAGE 1

OVERIGE MEER GEDETAILLEERDE OPMERKINGEN OVER HET MER

In deze bijlage worden nog enige verspreide opmerkingen gemaakt. Zij moeten gezien worden als aanvulling op het toetsingsadvies in hoofdlijnen.

Beschrijving van de voorgenomen handelingen (hoofdstuk 4).

1. De figuren 4.3 en 4.18 geven dezelfde soort informatie, zij het in verschillende mate van detail. Er is dus sprake van een grote mate van overlap. Daarnaast blijkt bij nauwkeurige vergelijking, dat de tabellen niet goed op elkaar zijn afgestemd en conflicterende informatie verschaffen. Het bodemgebruiksaspect b.v. laat zich direct vergelijken tussen beide tabellen met het volgende resultaat:

- figuur 4.3 geeft voor de inrichting van de locatie een gering of geen potentieel effect, terwijl figuur 4.18 aanduidt dat beïnvloeding aanwezig is;
- hetzelfde geldt voor de percolaatbehandeling als onderdeel van de exploitatiefase;

Verder kan worden geconstateerd dat figuur 4.18 geen informatie geeft over de beïnvloeding bij de gebruiksactiviteiten in de eindfase; figuur 4.3 doet dit wel.

Onder het milieu-aspect woon- en leefmilieu wordt ook tegenstrijdige informatie verstrekt ten aanzien van de inrichting van de locatie (aanlegfase) en nevenactiviteiten alsook eindafwerking (exploitatiefase).

Het spreekt voor zich dat met deze tegenstrijdigheden en onduidelijkheden de waarde van deze figuren voor het MER zeer betrekkelijk is.

Beschrijving van de huidige situatie (hoofdstuk 5)

2. Tijdens de hoorzitting in Raalte op 29 januari 1987 werd opgemerkt dat de nieuwbouw van het dorp Broekland niet is ingetekend op de kaarten behorende bij het MER¹. Hetzelfde geldt voor de wijken Hartkamp en Raalte-Zuid van Raalte die ook niet zijn ingetekend. Al deze woonlocaties liggen niet ver van de locatiezone Broeklanderdijk. Hun nabijheid zou in de afweging van locaties betrokken moeten worden².

1 Bijlage 4, inspraakreacties nrs. 9 en 14.

2 Bijlage 4, inspraakreactie nr. 29.

3. De stortplaats voor bouw- en sloopafval aan de Hoge Broeksweg te Raalte staat aangegeven op twee verschillende plaatsen op de kaarten 14 en 16 bij het MER. Volgens het ontwerp tweede provinciaal afvalstoffenplan Overijssel 1986-1992 (blz. 57) staat de locatie van deze stortplaats correct ingetekend op kaart 14 en niet correct op kaart 16.
4. De begraafplaats ten zuiden van Wesepe, die op kaart 14 als bijzonder bodemgebruik staat vermeld onder het symbool "e" bij de studielocatie Malbergen is in figuur 5.16 op blz. 107 van het MER niet aangeduid als hindergevoelig object. Dit ondanks het feit dat de begraafplaats voor het grootste gedeelte binnen de geluidhinderzone van 500 m rondom de studielocatie Malbergen ligt (zie kaart 16 bij het MER).

Beschrijving van de effecten op het milieu (hoofdstuk 7)

5. Naar aanleiding van de tekst in het MER op blz. 29 en blz. 117 over de ontwateringswerkzaamheden bij het gereed maken van de locatie, kan gesteld worden dat dergelijke werkzaamheden, voor zover blijvend, aanleiding geven tot verhoogde nitraatconcentraties en verzuring van het grondwater.
6. De opmerking over de geringe oplosbaarheid van aromaten en van chloor-koolwaterstoffen op blz. 94 van bijlage 7.1 bij het MER is niet juist. Mede in relatie tot de hoogte van schadelijke of toelaatbare concentraties is de oplosbaarheid eerder hoog tot zeer hoog te noemen.
7. Eventuele optredende trillingshinder door afvaltransporten op aan- en afvoerwegen is niet vermeld in het MER³.
8. Bij de lezing over de aantrekkingskracht die onafgedekt afval op stortplaatsen uitoefent op meeuwen en kraai-achtigen doet zich de vraag voor of deze vogels gevaar kunnen opleveren voor het luchtverkeer in de militaire laagvliegzone over de drie zuidelijkste locaties. Deze vraag is in het MER onbesproken gebleven⁴.

Begrippenlijst

9. In de begrippenlijst worden definities of beschrijvingen van de termen geomorfologie, cultuurhistorie en dichtheidsstroming gemist.
10. Het wordt betreurd dat in de begrippenlijst met name voor het "bedrijfsafval" geen aansluiting is gezocht met de in NEN 6410 (Afval en afvalverwijdering) aangereikte benamingen en definities.

3 Bijlage 4, inspraakreactie nr. 17.

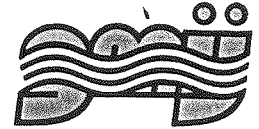
4 Bijlage 4, inspraakreactie nr. 17.

Samenvatting

11. Figuur 8 op blz. 14 van de samenvatting vertoont enkele slordigheden vooral onder de parameters zware metalen en organische verbindingen. Deze tabel blijkt echter wel goed gepresenteerd in figuur 2 op blz. 27 van bijlage 4.7 bij het MER.

gewest midden-ijssel
 pikeursbaan 2
 7411 GV deventer
 telefoon 05700-12243

bathmen
 deventer
 diepenveen
 gorsseel
 holten
 lochem
 olst
 raalte
 vorden
 warnsveld
 zutphen

uw brief:

ons nr: 87-134/HR

d.d. 15 januari 1987

onderwerp: advisering over
 Milieu Effect
 Rapport (MER)

AAN: de Voorzitter Commissie m.e.r.,

Postbus 2345,

3500 GH

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
Ingekomen:	16 JAN. 1987
Nr.:	22-07 Sch/20/Sj
Dossier:	117-199

Zoals bekend vindt in de regio Midden-IJssel een onderzoek plaats naar een locatie voor gecontroleerd storten van afval voor de 6 Overijsselse Gewestgemeenten (Raalte, Olst, Holten, Bathmen, Diepenveen en Deventer).

In het kader van dit locatie-onderzoek hebben wij besloten tot het toepassen van een milieu effect rapportage (m.e.r.) Deze m.e.r.-procedure hebben wij op 1 mei 1985 in gang gezet.

Op basis van onder meer door Uw commissie uitgebrachte adviezen hebben wij richtlijnen voor het opstellen van het MER vastgesteld. Bij brief d.d. 18 juli 1985 hebben wij U daarover geïnformeerd. Aan de hand van deze richtlijnen MER heeft het ingenieursbureau Grontmij het MER opgesteld dat U hierbij in vijfvoud aantreft. Een drietal exemplaren van het MER is vertrouwelijk bij brief d.d. 6 november 1986 aan de secretaris van Uw commissie toegezonden.

De niet-milieugebonden aspecten van het locatie-onderzoek Midden-IJssel zijn in bijgevoegd rapport "Deelonderzoek niet-milieugebonden aspecten locatie-onderzoek Midden-IJssel beschreven" dat U ter informatie hierbij in 8-voud aantreft. Daarnaast is ten behoeve van het gehele Gewestgebied de "Studie geïntegreerde afvalverwerking" door het Bureau Grabowsky en Poort opgesteld.

Dit rapport treft U ter informatie tevens hierbij in 7-voud aan.

Door middel van bijgevoegd persbericht zijn de resultaten van de onderzoeksrapporten op 23 december 1986 openbaar gemaakt.

De Gewestraad zal op 21 januari 1987 een 1^e beoordeling geven over het MER en de 2 overige onderzoeksrapporten.

Een voorstel van het Dagelijks Bestuur aan de Gewestraad dienaangaande is bijgevoegd.

Op 28 januari te Wesepe en op 29 januari te Raalte zullen de verplichte hoorzittingen MER plaatsvinden waarvoor bewoners/belanghebbenden en overigen door middel van bijgevoegde brief zijn uitgenodigd.

Op grond van de bepalingen ter zake van de m.e.r.-procedure (artikel 41.o. en verder) leggen wij het Milieu Effect Rapport en overige daarbij behorende

bescheiden van 22 januari t/m 21 februari 1987 ter inzage, gedurende welke termijn schriftelijke opmerkingen over het MER kunnen worden ingediend. Wij verzoeken Uw commissie overeenkomstig artikel 41.w. van de m.e.r.-procedure na beëindiging van de inzagetermijn op 21 februari, ons Uw advies uiterlijk op 21 maart 1987 te doen toekomen.

Het Dagelijks Bestuur,

Waal, voorzitter.

[Handwritten signature], secretaris.

BIJLAGE 3

Samenstelling van de werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

De werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage welke dit toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Afvalberging Gewest Midden-IJssel heeft opgesteld, stond onder voorzitterschap van prof.dr. J.I.S. Zonneveld. In de werkgroep hadden verder zitting:

- drs. A.P.H.M. Boonman te Brunssum,
- ir. W. van Duijvenbooden te Moordrecht,
- ing. J.A. Mertens te Tilburg,
- drs. J.A.J. Vervloet te Bennekom,
- dr. A.J. Wiggers te Leersum.

Prof.mr. D.W.P. Ruiter, die in 1984 deelnam aan de werkzaamheden van de werkgroep tijdens de opstelling van het advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport, heeft zich sedertdien teruggetrokken uit de werkgroep.

Dr. Wiggers verving prof. Zonneveld als voorzitter in de laatste maand van de toetsingsperiode tijdens diens afwezigheid in het buitenland.

Drs. J.J. Scholten trad op als secretaris van de werkgroep.

BIJLAGE 4

LIJST VAN INSPRAAKREACTIES.

Nr.	Datum	Persoon of instantie	Datum van ontvangst Cie. m.e.r.
HOORZITTING TE WESEPE			
1	280187	dhr. Van Olst, Plaatselijk belang Wesepe	160387
2	"	Mw. J. Schreur, Plaatselijk belang Averlo- Frieswijk	"
3	"	dhr. J.H. Wigersma, Schalkhaar	"
4	"	dhr. Mulder namens inwoners Ramelerveld	"
5	"	dhr. Jansen, Landbouwschap	"
6	"	dhr. Vrieling, OLM, afd. Wesepe-Averlo	"
7	"	dhr. Grotenhuis, Natuur- en milieuwerkgroep Midden-IJssel	"
8	"	dhr. Van Dam	"
HOORZITTING TE RAALTE			
9	290187	dhr. Hoppenbrouwer, Plaatselijk belang Broek- land	"
10	"	Mw. Marije Guldemonde, Aktiekomit�e Broeklanderdijk	"
11	"	dhr. Jonkman, namens bewoners Raarhoek	"
12	"	dhr. Bremer, namens de buurtschap De Raarhoek	"
13	"	dhr. Frederik Barends, namens bewoners Raarhoek	"
14	"	dhr. H.L.M. Korterik, Alg. Boeren en Tuindersbond ABTB Raalte	"
15	"	dhr. Rientjes, ABTB Raalte	"
16	"	dhr. Hillebrand, OLM Raalte	"
17	"	dhr. W.M. van Thoor, Stichting VIV	"
18	"	dhr. Jansen, Landbouwschap	"
19	"	dhr. Hakvoort, Broeklanderdijk	"
20	"	dhr. Blokland, Natuur- en milieu-federatie Overijssel	"
21	"	dhr. Teun de Haan, Broeklanderdijk	"
22	"	dhr. Peter van Wegen, Broeklanderdijk	"
23	"	dhr. Jaap Doeven, Projektgroep stortlocaties	"
24	"	dhr. Arnoldink, Streekvereniging de Marssen, Zwolle	"
25	"	dhr. Wim van Rossum, Neppelenbroekerdijk	"
26	"	dhr. Hagemeijer	"

